

ки попередників, дізнатися, на чому вони ґрунтуються. Творчі здібності Дмитра Івановича як власності його особистості були вельми багатогранні – це й зіркість у пошуках проблеми, пов'язана з високим рівнем творчого мислення, здатність до вироблення узагальнюючих стратегій, гнучкість та легкість у генеруванні ідей, наукове передбачення. Усе це дозволяло йому бути «постійно на варті» української науки і культури, перш за все історії Слобожанщини.

Окремим блоком дискусійного обговорення були проблеми внеску Д.І.Багалія у розвиток української культури. За свідченням канд. іст. наук, доц. Харківського національного автомобільно-дорожнього університету *В.І.Ковальова*, питанням історії української культури він присвятив близько 65 праць, серед яких сім археографічних публікацій, три монографії, решта – статті, замітки, рецензії. Канд. філол. наук, ст. викладач НУА *І.В.Івакіна* у доповіді «Д.І.Багалій як дослідник художньої літератури» відзначила, що вчений, аналізуючи твори, не тільки описує культурне життя історичного періоду, відтвореного в них, а й показує соціально-економічну обумовленість авторської позиції письменника/поета. В центрі уваги історика – знакові культурні епохи, що ознаменувалися створенням «Слова о полку Ігоревім», філософсько-літературної системи Г.С.Сковороди, виникненням поетичних ідей Т.Г.Шевченка.

На високому науково-теоретичному рівні прозвучали повідомлення канд. філол. наук, доц. Національної української академії *М.С.Ланіної* «Музей старовини і витончених мистецтв у сфері діяльності Д.І.Багалія»; аспіранта Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») *І.В.Дворкіна* «До питання про внесок Д.І.Багалія у розвиток музейної справи Харкова в дорадянський період»; канд. іст. наук, доц. Харківської державної академії культури *Н.С.Мартем'янової* «До питання про роль Д.І.Багалія у створенні архівної бази для вивчення історії Слобідської і Лівобережної України».

Третьою темою обговорення було ставлення Дмитра Івановича до релігійних питань. Актуально прозвучали виступи аспіранта НТУ «ХПІ» *С.С.Телехи* «Висвітлення діяльності харківського духівництва у працях Д.І.Багалія»; канд. філол. наук, доц. НУА *І.О.Помазана* «Мандровані дяки як феномен культурного та освітнього простору Слобожанщини у баченні Д.І.Багалія»; канд. іст. наук, доц. Харківського гуманітарно-педагогічного інституту *М.С.Юрченка* «Д.І.Багалій про формування церковної ієрархії на Слобожанщині і її роль у культурному житті краю».

З великою увагою було вислухано доповідь *С.І.Посохова* – канд. іст. наук, декана історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна «Про підготовку до ювілею Д.І.Багалія (150 років від дня народження)».

До початку роботи конференції, як й у попередні роки, було видано збірник матеріалів її учасників.

Отже, оцінюючи сам факт проведення VII Багалієвських читань, склад їх учасників, зміст доповідей та повідомлень про внесок ученого в розвиток української науки, чинники формування її власних цивілізаційних позицій, роль вищої школи у цьому процесі, слід відзначити, що найбільший інтерес становлять ті його ідеї, реалізація яких сприяє відродженню культури, зміцненню традицій демократизму і високої духовності українського суспільства.

Ю.А.Зінько (Вінниця), І.М.Романюк (Вінниця)

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «НАЦІОНАЛЬНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ В ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У XIX–XXI СТОЛІТТЯХ»

26–27 жовтня 2006 р. у Вінниці відбулася II Міжнародна наукова конференція «Національна інтелігенція в історії та культурі України у XIX – XXI століттях». Ініціаторами її проведення виступили Міністерство освіти і науки України, Інститут історії України НАНУ, Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського. Форум проходив на базі Інституту історії, етнології й права Вінницького педуніверситету.

Конференція зібрала 102 учених із 43 вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ 16 областей України. В її роботі взяли також участь учені з Білорусі (Гомель), Молдови (Кишинів), Росії (Псков), Польщі.

На пленарному засіданні було заслухано доповіді д-ра іст. наук, проф., чл.-кор. НАНУ, зав. відділу історії України другої половини XX століття Інституту історії України НАНУ *В.М.Даниленка* («Українська освіта і наука в процесі формування інформаційного суспільства»); д-ра іст. наук, заступника директора з навчально-виховної роботи Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету *С.І.Дровозюка* («Більшовицькі технології «перевиховання» української інтелігенції у 20–30-х рр. XX ст.»); канд. іст. наук, доц., декана історичного факультету Гомельського державного університету ім. Франциска Скорини *М.М.Мезги* («Роль М.В.Довнара-Запольського в білорусько-українських переговорах 1918 р.»); канд. іст. наук, доц., докторанта Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова *О.А.Коляструк* («Повсякденне життя української інтелігенції 1920-х років як предмет історичного дослідження»); д-ра іст. наук, проф., провідного наукового працівника Центру українознавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка *А.Л.Зінченка* («Микола Горбович, який будував український світ»); канд. іст. наук, доц. кафедри загальноправових наук факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» *Г.В.Журбелюк* («До проблеми ментальності й цілісності українства»).

На 4-х секціях форуму науковці обговорили важливі проблеми історії та культури національної інтелігенції України XIX – XX ст., її роль і місце в націоідентифікації українців, у визвольній боротьбі початку XX ст., в протистоянні радянському тоталітарному режиму, у боротьбі за відновлення державності й сучасній її розбудові.

Учасники конференції засвідчили високий рівень її підготовки та проведення і зазначили, що за останні роки в українському інтелігентознавстві відбулися значні зміни. З'являються й розвиваються нові центри і напрямки історичних досліджень інтелектуальної й духовно-культурної еліти, поглиблюється вивчення проблем регіоналістики і краєзнавства, біографістики та релігійно-церковного життя України тощо. Одним із таких центрів стає Інститут історії, етнології й права Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського, який двічі поспіль проводить конференції з минулого інтелігенції України і видає збірник наукових праць її учасників.

Форум, враховуючи зростаючий інтерес творчої громадськості до питань історії вітчизняної еліти, ухвалив рішення провести наступну, III Міжнародну наукову конференцію «Національна інтелігенція в історії та культурі України у XIX – XXI століттях» у жовтні 2008 р. на базі Інституту історії, етнології й права Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського.

В.П.Швидкий

ОБРАННЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК СЕРГІЯ БІЛОКОНЯ ДІЙСНИМ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У США

Подія, яка спричинила появу цієї замітки, була справді поважною, з одного боку, очікуваною, а, з іншого, приємно несподіваною для нас – 30 березня 2006 р. головного наукового співробітника відділу історії України другої половини XX ст. Інституту історії України НАН України, доктора історичних наук Сергія Білоконя було обрано дійсним членом Української вільної академії наук у США (посвідчення №584). Але спочатку трохи передісторії.

Писати про історика завжди не просто, адже читачі довідуються не лише про здобутки вченого. Над об'єктивністю розголошених відомостей завжди тяжітиме науковий авторитет, громадське й державне його визнання чи навіть відтінки корпоративно-етичних переконань. Ще більшу відповідальність накладають зовнішні фактори, як-то увага закордонних наукових кіл чи прогресування наукової активності й видавничої продуктивності вченого в ареалі української історичної науки.

Проте всі вище перелічені застереження стають другорядними, коли дослідник ближче знайомиться з науковим і творчим шляхом відомого українського історика, джерелознавця й архівіста, бібліофіла Сергія Івановича Білоконя. Його принципова наукова й громадянська позиція, багатолітня активна участь у невідкладних режимах громадських осередках (як-то Клуб творчої молоді), наявність свого бачення проблем і права їх трактування завжди виокремлювали його серед більшості офіційних учених-колег. Зрештою незручність його постаті в середовищі пострадянської історичної науки в Україні не дозволяла наблизити давно заслуженого визнання офіційною академічною наукою. Чого лише варті приховані (і не дуже) міжособистісні протистояння в кулуарах історичної науки, перипетії, пов'язані з підготовкою і захистом його безпрецедентної за тематикою докторської дисертації «Масовий терор як засіб державного управління в СРСР, 1917–1941 рр.: Джерелознавче дослідження» (1999 р.). С.Білокінь завжди був «неформалом» у культурному й науковому житті, торував свій шлях, не зважаючи на офіційні перепони й інерцію суспільної байдужості.

Проте від себе зазначу, що я ніколи не бачив в поведінці С.Білоконя особливого розчарування від усієї цієї навколонаукової метушні. Він упевнено продовжував працювати з репутацією скрупульозного дослідника-першовідкривача, прирощуючи українську історичну науку своїм непересічним науковим здобутком, який був давно визнаним серед наукової закордонної спільноти. Так, у видаданому в 1989 р. бібліографічному покажчику його праць вже налічувався 341 пункт. Відтоді бібліографія публікацій дослідника збільшилася майже вчетверо (близько 1300 позицій).

Лише початок процесу лібералізації й структурно-методологічної перебудови академічної української історичної науки, урізноманітнення міждисциплінарних новітніх тематичних науково-дослідницьких розробок, збільшення питомої ваги незаангажованої генерації молодих учених кінця 1990-х рр. активізували відкритий інтерес наукової громадськості, вищих державних інституцій до здобутків С.Білоконя, і врешті здобулися на заслужене визнання внеску вченого також і можновладцями від науки.

Монографія С.Білоконя «Масовий терор як засіб державного управління в СРСР, 1917–1941 рр.: Джерелознавче дослідження» (К., 1999 р.) була удостоєна Національної премії України імені Тараса Шевченка (2002 р.), вийшла друком сотні наукових розвідок. Крім того, з листопада 2002 р. С.Білокінь є керівником центру культурологічних студій Інституту історії України НАН України.

Оцінюючи час, який минув від березня 2006 р., необхідно виокремити важливіші публікації, зокрема фундаментальну монографію «Музей України (Збірка П.Потоцького): Дослідження, матеріали», збірки «Нових студій з історії більшовизму» (в 3-х частинах), близько 50 наукових розвідок, енциклопедичних статей і збірок архівних документів, а 2006 р. його книга споминів «На зламах епохи: Спогади історика» була номінована на найпрестижнішому книжковому форумі – VIII Всеукраїнському рейтингу «Книжка року 2006».